

VÝZNAMNÉ ŽENY OSTRAVY

Bylo jich víc, než bychom čekali, a veřejná sféra by bez nich nebyla taková, jakou ji známe. Řeč je o významných ženách Ostravy a Ostravska, které měnily dobový názor na „něžné pohlaví“ a vynikaly v určitém ohledu nad svými vrstevnicemi. Rádi bychom vám představili šest žen-intelektuálek, v jejichž osudech se vzájemně prolínaly role umělkyně a aktivistek. Ve druhé polovině 19. století docházelo k pronikavým změnám ve společenském postavení žen. Oproti předchozím obdobím, kdy byla jejich role určována především rodinným prostředím, vstupovaly ženy postupně do veřejného života. Prohlubování vzdělání a pronikání do tradičně „mužských“ oborů vytvářelo pomyslný tlak na zavedené pořádky, které se okolo roku 1900 začaly pomalu měnit ve prospěch rovnějšího zastoupení žen a mužů napříč profesemi. Zástupkyně těchto „moderních žen“ byly více viditelné na veřejnosti, angažovaly se v politice, umělecké sféře, sportovaly, jiné se stávaly ekonomicky nezávislé na rodině a mužích či studovaly pro ně doposud zapovězené obory.

1 MARIE MATULOVÁ (1860–1909)

DNES MŠ, PODĚBRADOVA 19, MORAVSKÁ OSTRAVA

Rodačka z Hané Marie Matulová přišla do Ostravy v roce 1883 s myšlenkou vštípit vzdělání chudému českému obyvatelstvu, aby bylo ekonomicky nezávislé na místním německém kapitálu. Na zřeteli měla především ženskou mládež, pro niž se svým dámským spolkem Dobromila v roce 1901 založila v Moravské Ostravě první průmyslovou pokračovací školu pro dívky. Šlo na svou dobu o inovátorský projekt, jímž prošlo několik tisíc žen z celého Ostravska. Ačkoliv jí předčasné úmrtí nedovolilo spatřit rozkvet ženského spolku Dobromila ani „zlatou éru“ spolkových škol, je považována za průkopnici ženského školství v regionu. Spolek Dobromila byl po roce 1918 schopný vybudovat na ulici Poděbradova vlastní spolkový dům. Po druhé světové válce přešel objekt do správy města a to zde dodnes provozuje mateřskou školu.

49.8347328N, 18.2842853E

VÝZNAMNÉ ŽENY OSTRAVY

2 JOŽKA JABŮRKOVÁ

(1896–1942)

ERBENOVA 19, VÍTKOVICE

Rodačka z kolonie dolu Ida Josefa Jabůrková byla významnou levicovou novinářkou a publicistkou, jejíž život se naplnil v ženském koncentračním táboře v Ravensbrücku. Po ztrátě nejbližších a kvůli skromným poměrům, v nichž žila, se po roce 1918 rozhodla odejít do Prahy, kde se zapojila do činnosti nově založené KSČ. Zejména ve 30. letech, v době hospodářské krize, pojmenovávala v týdeníku *Rozséváčka* i na půdě pražského magistrátu dobové sociální problémy a kritizovala oficiální československou vnitřní politiku. Vyhraňovala se vůči domácímu fašistickému hnutí, což se jí stalo za války osudným – jako jedna z prvních žen byla uvězněna v pankrácké věznici a následně umučena v Ravensbrücku.

< pomník od Věry Merhautové v Praze

49.8112542N, 18.2719747E

3 ILSE WEBEROVÁ (1903–1944)

ŠALOUNOVA 18, VÍTKOVICE

Na budově pošty na Šalounově ulici se nachází pamětní deska věnovaná vítkovické rodačce, židovské spisovatelce a hudební skladatelce Ilse Weberové, jež se považovala za místní patriotku a vlastenku. V únoru 1942 byla deportována do Terezína, kde obětavě pracovala jako dětská ošetřovatelka (pro uvězněné děti mj. skládala a zpívala ukolébavky), v těžkých podmínkách pokračovala i v literární tvorbě, až do doby, než byla spolu s dětmi poslána do plynové komory v osvětivském koncentračním táboře. Její tehdejší básně a další texty se podařilo zachránit díky důmyslné skrýši v kůlně na náradí a jsou shrnuty v publikaci *Kdy skončí naše utrpení*. Mnohé její písně a zhudebněné verše z terezínského ghetta „zlidověly“ a jsou dnes na repertoáru řady předních interpretů a sborů z celého světa (slavnými se staly zejména ukolébavka *Wiegala* či balada *Ich wandre durch Theresienstadt*).

49.8120322N, 18.2704092E

OSTRAVA!!!

redakce / Ilona Rozehnalová, Martina Němcová

autorky textů / Hana Krutílková, Gabriela

Pelikánová, Ilona Rozehnalová

grafická úprava / Kristína Pupáková

fotografie / Roman Polášek, Archiv města Ostravy

www.ostravskestezky.cz

2023 © Fiducia

vydavatel

Fiducia / klubfiducia.cz

partneři

Za krásnou Ostravu
Archiv města Ostravy
Ostravainfo!!!

za finanční podpory

Statutární město Ostrava
Ministerstvo kultury ČR
Nadace české architektury
MUDr. David Feltl

databáze soch / ostravskesochoy.cz

databáze památek / ostravskepamatky.cz

4 MARIE STONA (1861-1944) & HELENA SCHOLZOVÁ-ŽELEZNÁ (1882-1974)

TŘEBOVICKÝ PARK

Zámecká paní, mecenáška a německy píšící spisovatelka Marie Stona udělala z třebovického zámku „slezský Výmar“, umělecký salon, v němž se scházela intelektuální elita kraje, ale i světové osobnosti (přijížděl sem třeba antropozof Rudolf Steiner či první nositelka Nobelovy ceny míru Bertha von Suttner). Zatímco v Německu je uznávanou autorkou, české překlady až na jedinou výjimku chybí. V zámecké zahradě dodnes stojí sochařský ateliér, který postavila pro svou dceru Helenu Scholzovou. Světoběžnice a ve své době nejvýznamnější sochařka našeho regionu často pobývala v Římě, Paříži či Florencii, přesto v Ostravě realizovala mimo jiné reliéfy pro ostravské městské divadlo. Portrétovala habsburskou císařskou rodinu ve Vídni, v roce 1932 pak T. G. Masaryka, jehož se stala důvěrnou přítelkyní. Po válce jí byl jako Němce třebovický zámek zabaven (zbořen v roce 1958), usadila se tedy v USA, posléze v Římě, kde zemřela (dnes je známá i jako italská sochařka).

49.8372633N, 18.1964567E

5 HELENA SALICHOVÁ (1895-1975)

HŘBITOV V POLANCE NAD ODROU

Sběratelka folkloru a malířka Helena Salichová byla první ženou ze Slezska studující na pražské Akademii (byť neměla maturitu, Max Švabinský ji přijal pro mimořádný talent). Jako jediná žena-malířka působila od roku 1926 také ve Spolku moravskoslezských výtvarných umělců. Kromě malby a grafiky ji fascinoval folklor, sesbírала kolem jednoho a půl tisíce lidových písní nejen z okolí rodných Kyjovic, ale i z Polanky, kde žila až do své smrti (k některým z nich napsal klavírní doprovod Leoš Janáček). Dokumentovala místní lidové kroje, písně a pohádky, v její kronice slezského kraje *Ze starých časů* najdete úchvatná ličení Ostravska. Na konci druhé světové války iniciovala akci Budujeme Slezsko, v níž získávala peníze na obnovu válkou zničených měst. Její hrob se sochou Miroslava Rybičky se nachází na polaneckém hřbitově.

49.7771222N, 18.1742569E

VÝZNAMNÉ ŽENY

< Marie Stona

Helena Scholzová-Železná >

třebovický zámek >

6 DOLORES ŠAVRDOVÁ

(1938-2012)

VÝSKOVICKÁ 87, ZÁBŘEH

Zábřežský byt manželů Šavrdových se za normalizace stal centrem opozičního hnutí na Ostravsku, kde se pravidelně scházeli signatáři Charty 77 a představitelé dalších nezávislých iniciativ. V době, kdy byl spisovatel Jaromír Šavrda komunistickým režimem vězněn kvůli přepisování zakázaných knih, pokračovala Dolores Šavrdová navzdory výsledkům a vyhrožování ze strany StB v ilegálních aktivitách. Přes odposlechy bytu dále poskytovala opozičnímu hnutí zázemí a podporovala svého manžela v odporu proti totalitě. Po Šavrdově smrti (zemřel těsně před pádem komunistického režimu kvůli zdraví podloměnému následkem věznění) se starala o jeho odkaz – celou pozůstalost včetně vzácných motáků z vězení, samizdatových tisků a vzájemné korespondence nyní najdete v Archivu města Ostravy. Za statečnost jí byla v roce 2012 udělena Cena města Ostravy in memoriam.

49.7920069N, 18.2304236E

TRASA NA: [HTTPS://MAPY.CZ/S/LED0SEK0JU](https://mapy.cz/s/LED0SEK0JU)